

πάσης τῆς οἰκοδομῆς, δεικνύουν ὅτι ἡ οἰκία ὡς θώραξ πρέπει νὰ ὑπερασπίζῃ τὸν κύριον αὐτῆς κατὰ πάσης βιαίας προσβολῆς. Τοιοῦτος ἄνθρωπος, ἔχων ἀσφαλῶς διὰ τῶν μοχλῶν τὰς θύρας κλεισμένας καὶ ἀτενίζων τὴν παρθενικὴν μορφήν ὡραίας ἐταίρας, Ἡρακλῆ, Πατέρα αἰώνιον, μεγαλοπρεπῶς ἐστολισμένον ἢ ἰσχυροὺς ἔχοντας τοὺς μυῶνας, εἶναι μᾶλλον ἰκανὸς παρὰ ὁ ἄνθρωπος ὁ νεώτερος νὰ κατανοήσῃ τὴν καλλονὴν καὶ τὴν σωματικὴν τελειότητα. Αἰσθάνεται ἄνευ ἀγωγῆς τοῦ ἐργαστηρίου ἐξ ἀκουσίας συμπαθείας τὰς ἥρωικὰς γυμνότητας καὶ τὰ τεράστια συμπλέγματα τῶν μυῶνων τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, τὴν εὐεξίαν, τὴν γαλήνην, τὸ ἀφελὲς βλέμμα Παναγίας τοῦ Ῥαφαήλ, τὴν ζῶσαν καὶ φυσικὴν ἔκφρασιν χαλκοῦ ἀγάλματος τοῦ Δονιζέτου, τὸ διίστροφον σχῆμα, τὸ παραδόξως θελκτικὸν εἰκόνος τοῦ Λεονάρδου ντὰ Βίντσι, τὴν μεγάλην ζωικὴν ἠδυπάθειαν, τὴν ἀνυπόμονον κίνησιν, τὴν ῥώμην καὶ τὴν ἀθλητικὴν χαρὰν τῶν προσώπων τοῦ Τσιοργκόνι καὶ τοῦ Τισιανού.

ΣΤ'.

Κατάστασις πνεύματος γραφικῆ, τουτέστι μεταξὺ τῶν καθαρῶν ἐννοιῶν καὶ τῶν καθαρῶν εἰκόνων κειμένη, χαρακτῆρες ἐνεργητικοὶ καὶ ἥθη βίαια, παρέχοντα τὴν γνῶσιν καὶ τὸν ἔρωτα τῶν καλῶν σωματικῶν σχημάτων, τοιαῦται αἰ τότε περιστάσεις, αἰ μετὰ τῆς ἰδιοφυΐας τῆς φυλῆς παραγαγοῦσαι ἐν Ἰταλίᾳ τὴν μεγάλην καὶ τελείαν γραφικὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Καταβῶμεν νῦν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ἐργαστήρια· θέλομεν ἰδεῖ αὐτὴν γεννωμένην ἀφ' ἑαυτῆς. Δὲν εἶναι, ὡς παρ' ἡμῖν,

ἔργον σχολῆς, ἀσχολία κριτικῶν, διατριβὴ περιέργων, μανία ἐραστῶν τοῦ καλοῦ, φυτὸν τεχνητὸν, διὰ μεγάλης καλλιεργηθὲν δαπάνης, μαραμμένον μολονότι ἐνισχυόμενον διὰ λιπασμάτων, ξένον καὶ μετὰ κόπου συντηρηθὲν ἐπὶ ἐδάφους καὶ ἐν ἀτμοσφαίρᾳ εὐφυῶς ἐχούση πρὸς τὰς ἐπιστήμας, τὴν φιλολογίαν, τὴν βιομηχανίαν, τοὺς χωροφύλακας καὶ τὰ μέλανα ἐνδύματα. Εἶναι μέρος τοῦ ὄλου. Αἱ πόλεις. αἱ καλύπτουσαι τὰ δημαρχεῖα καὶ τοὺς ναοὺς διὰ γραφῶν, πρὸ αὐτῆς πλείστας ὄσας εἰκόνας ζώσας, ὀλιγώτερον μὲν διαρκεῖς, ἀλλὰ μεγαλοπρεπεστέρας ταύτας συνοψίζει αὐτή. Οἱ τότε ἄνθρωποι εἶναι φίλοι τῆς γραφικῆς, οὐχὶ μόνον βραχὺν χρόνον καὶ κατ' ἐξαίρεσιν, ἀλλὰ καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτῶν, ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς πομπαῖς, ἐν ταῖς ἐθνικαῖς τελεταῖς, ἐν ταῖς δημοσίαις ὑποδοχαῖς, ἐν ταῖς ἀσχολίαις καὶ ταῖς ἡδοναῖς αὐτῶν.

Ἄς ἴδωμεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον· ἐνταῦθα ἀμήχανος μόνον εἶναι ἢ ἐκλογή· τὰ σωματεῖα, αἱ πόλεις, οἱ ἡγεμόνες, οἱ ἱεράρχαι, δόξαν καὶ τέρψιν ἔχουσι τὰς πομπὰς καὶ τὰς γραφικὰς ἱππασίας. Λαμβάνω μίαν ἐκ πολλῶν· σεῖς δὲ κρίνατε περὶ τῆς ὕψεως τῶν ὁδῶν καὶ τῶν πλατειῶν, αἵτινες ἐπληροῦντο ἐκ τῶν τριούτων πομπῶν πολυλάκις τὸ ἔτος.

«Ὁ ἐκ Μεδίκων Λαυρέντιος ἐπιθυμῶν, ἵνα ἢ ἐται-
»ρεία Broncone, ἧς ἦτο ἀρχηγός, ὑπερβῆ κατὰ τὴν με-
»γαλοπρέπειαν τὴν τοῦ Diamant, ἔπροσέφυγεν εἰς τὴν
»ἀρωγὴν τοῦ Jageoro Nardi, εὐγενοῦς καὶ σοφοῦ Φλω-
»ρεντιανοῦ εὐπατρίδου, ὅστις κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ
»κατήρτισεν ἕξ ἄρματα.

»Τὸ πρῶτον ἄρμα, ἐλκόμενον ὑπὸ δύο βοῶν κεκα-
»λυμμένων διὰ φύλλων, ἀπεικόνιζε τὸν αἰῶνα τοῦ Κρό-
»νου καὶ τοῦ Ἴανου. Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἄρματος ἦσαν
»ὁ Κρόνος μετὰ τοῦ δρεπάνου καὶ ὁ Ἴανὸς φέρων τὰς
»κλεῖδας τοῦ ναοῦ τῆς Εἰρήνης. Ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν

»θεῶν τούτων ὁ Pontormo ἔγραψε τὴν Μανίαν, δεσμὰ
 »ἔχουσαν, καὶ πολλὰς εἰκόνας εἰς τὸν Κρόνον ἀναφερο-
 »μένας. Τὸ ἄρμα τὸ ἠκολούθουν δώδεκα ποιμένες ἐν-
 »δυμένοι δέρματα ἰκτίδων καὶ ποντικῶν μυῶν, ὑποδε-
 »μένοι πέδιλα ἀρχαῖα, φέροντες καλάθους καὶ στεφά-
 »νους ἐκ φύλλων. Οἱ ἵπποι, ὧν ἐπέβαινον οἱ ποιμένες
 »οὔτοι, εἶχον, ἐν εἶδει ἐφιππίων, δέρματα λεόντων, τί-
 »γρεων καὶ θῶων, ὧν οἱ ὄνυχες ἦσαν χρυσοῖ· αἱ ὑπου-
 »ρίδες ἦσαν κατεσκευασμέναι διὰ σχοινίων χρυσῶν· οἱ
 »ἀναβολεῖς εἶχον τὸ σχῆμα κεφαλῶν κριῶν, κυνῶν ἢ
 »ἄλλων ζῴων· οἱ χαλινοὶ ἦσαν συμπλέγματα ἀργύρου
 »καὶ φύλλων. Ἐκαστον δὲ ποιμένα ἠκολούθουν τέσσα-
 »ρες ποιμενίσκοι ἦττον πολυτελῶς ἐνδεδυμένοι φέροντες
 »δᾶδας, ὁμοίας κλάδοις πίτυος.

»Τέσσαρες βόες σκεπασμένοι διὰ λαμπρῶν ὑφασμά-
 »των ἔσυρον τὸ δεύτερον ἄρμα. Ἐκ τῶν ἐπιχρῦσων αὐ-
 »τῶν κεράτων ἤρτηντο στέφανοι ἀνθέων καὶ κομβολόγια.
 »Ἐπὶ τοῦ ἄρματος ἦτο ὁ Νουμᾶς Πομπίλιος, δεύτερος
 »βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἀνὰ μέσον θρησκευτικῶν βι-
 »βλίων, παντοίων θρησκευτικῶν κόσμων καὶ ἀναγκαίων
 »ἐργαλείων εἰς τὰς θυσίας. Εἶποντο ἕξ ἱερεῖς ἐπὶ καλλί-
 »στων ἡμιόνων. Καλύπτραι, κοσμούμεναι διὰ φύλλων
 »κισσοῦ χρυσῶ καὶ ἀργύρῳ πεποικιλμένων, περιέβαλλον
 »τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. Αἱ ἐσθῆτες αὐτῶν ἀρχαιοτρόποι
 »εἶχον χρυσᾶ κράσπεδα. Οἱ μὲν ἐκράτουν κιβώτιον μυ-
 »ροφόρον, οἱ δὲ χρυσοῦν ἀγγεῖον, ἢ ἄλλο τι ὁμοειδές.
 »Παρ' αὐτοῖς ἐβάδιζον κατώτεροι λειτουργοί, φέροντες
 »ἀρχαίας λυχνίας.

»Τοῦ τρίτου ἄρματος, ἐλκομένου ὑπὸ ἵππων καλλί-
 »στων καὶ διὰ γραφῶν τοῦ Pontormo κοσμουμένου,
 »ἐπέβαινε ὁ T. Manlius Torquatus, ὅστις μετὰ τὸν
 »πρῶτον κατὰ τῶν Καρχηδονίων πόλεμον γενόμενος ὑπα-
 »τος διὰ τῆς συνετῆς αὐτοῦ διοικήσεως κατέστησε τὴν
 »Ῥώμην ἀκμάζουσαν. Τοῦ ἄρματος τούτου προηγούντο

» δώδεκα γερουσιασταί, ἐποχούμενοι ἵππων ἐχόντων ἐφίπ-
 » πια χρυσᾶ, ἐπομένων πολλῶν ῥαβδούχων, φερόντων
 » ῥάβδους, πελέκεις καὶ ἄλλα σήματα τῆς δικαστικῆς
 » ἐξουσίας.

» Τέσσαρες βούβαλοι, ἐν σχήματι ἐλεφάντων, ἔσυραν
 » τὸ τέταρτον ἄρμα, κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καί-
 » σαρος. Ὁ Ροντορμπο ἔγραψε τὰς ἐπισημοτάτας πρά-
 » ξεις τοῦ κατακτητοῦ ἐπὶ τοῦ ἄρματος, ὅπερ ἠκολούθουν
 » δώδεκα ἱππεῖς, φέροντες λαμπρὰς πανοπλίας στιλβούσας
 » ἐκ τοῦ χρυσοῦ. Ἐκαστος αὐτῶν εἶχε δόρυ στηριζόμε-
 » νον εἰς τὸν μηρόν. Οἱ δὲ ἀκόλουθοι αὐτῶν ἔφερον δᾶ-
 » δας, παριστώσας τρόπαια.

» Τοῦ πέμπτου ἄρματος, ἐλκομένου ὑπὸ περωτῶν
 » ἵππων, οἵτινες εἶχον τὸ σχῆμα γρουπῶν, ἐπέβαινε ὁ
 » Καῖσαρ Αὐγουστος. Δώδεκα ποιηταὶ ἔφιπποι, δαφνο-
 » στεφεῖς, συνώδευον τὸν Αὐτοκράτορα, ἀπαθανατισθέντα
 » διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἐκαστος τῶν ποιητῶν τούτων
 » ἔφερε ταινίαν, ἐφ' ἧς ἦτο ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα
 » αὐτοῦ.

» Ἐπὶ τοῦ ἕκτου ἄρματος, γεγραμμένου ὑπὸ τοῦ
 » Ροντορμπο καὶ ἐξευγμένου δι' ὀκτὼ δαμάλεων, πολυ-
 » λυτελῶς ἐπισαγμένων, ἐκάθητο ὁ αὐτοκράτωρ Τραϊ-
 » ανός. Προηγούντο αὐτοῦ δώδεκα δόκτωρες ἢ νομοδιδά-
 » σκαλοι ἔφιπποι, περιβλημένοι μακρὰς τηβέννους. Γραμ-
 » ματεῖς, ἀντιγραφεῖς, ὑπομνηματογράφοι ἔφερον διὰ
 » τῆς μιᾶς χειρὸς δᾶδα, διὰ δὲ τῆς ἄλλης βιβλία.

» Τῶν ἑξ ἁρμάτων εἶπετο τὸ ἄρμα ἢ ὁ θρίαμβος τοῦ
 » χρυσοῦ αἰῶνος γραφὴν ὑπὸ τοῦ Ροντορμπο καὶ κοσμη-
 » θὲν ὑπὸ τοῦ Baccio Bandinelli διὰ πολλῶν ἀναγλύ-
 » φων μορφῶν, ἐν αἷς αἱ τέσσαρες κύριαι ἀρεταί. Εἰς τὸ
 » μέσον τοῦ ἄρματος ἦτο μεγίστη χρυσῆ σφαῖρα, ἐφ' ἧς
 » ἔκειτο πτόμα, φέρον σιδηρᾶν πανοπλίαν κατιωμένην.
 » Ἐκ τῆς πλευρᾶς τοῦ πτόματος ἐξήρχετο παῖς γυμνός
 » χρυσωμένος ἐξεικονίζων τὴν ἀνάστασιν τῆς χρυσοῦς ἐπο-

»χῆς καὶ τὸ τέλος τοῦ σιδηροῦ αἰῶνος, ὀφειλομένην εἰς
 »τὴν ἀνάρρησιν Λέοντος τοῦ Ι' εἰς τὸ παπικὸν ἀξίωμα.
 »Τὸ ξηρὸν στέλεχος τῆς δάφνης, ἧς τὰ φύλλα ἔθαλλον
 »ἐκ νέου, ἐξέφραζε τὴν αὐτὴν ιδέα, μολονότι πολλοὶ δι-
 »ισχυρίζοντο ὅτι ὑπηνίσσετο Λαυρέντιον τὸν Μένδικον
 »δοῦκα τοῦ Οὐρβίνου. Προσθέτω δὲ ὅτι ὁ παῖς, ὃν
 »ἐχρύσωσαν, ἀπέθανεν ἀμέσως ἐκ τοῦ τοιούτου χειρουργο-
 »γῆματος, τὸ ὁποῖον ὑπέστη ἀντὶ δέκα σκούδων».

Ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς εἶναι τὸ μικρὸν κωμικοτρα-
 γικὸν δράμα συμβᾶν μετὰ τὸ μέγα. Μολονότι ξηρὰ ἢ
 ἀπαρίθμησις, δεικνύει τὰς γραφικὰς ὁρέξεις τῆς ἐποχῆς.
 Δὲν ἦσαν αὐταὶ ἴδιον τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν πλουσίων
 κτῆμα· ὁ λαὸς εἶχεν αὐτάς. Ὁ Λαυρέντιος παρεῖχε τὰς
 τελετὰς ταύτας πρὸς διατήρησιν τῆς δημοτικότητος αὐ-
 τοῦ. Ὑπῆρχον πρὸς τούτοις Ἶσματα ἢ Θορίαμβοὶ τῆς
 Ἶπόκρεω. Ὁ Λαυρέντιος ἐπεξέτεινε καὶ ἐποίκιλλεν αὐ-
 τοὺς, αὐτοπροσώπως μετέχων· ἐνίοτε ἔψαλλε στίχους
 καὶ ἦτο ἐν τοῖς πρώτοις ἐν τῇ πολυτελεστάτῃ τελετῇ. Λαυ-
 ρέντιος ὁ ἐκ Μενδίκων ἦτο ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ὁ μέγιστος
 τραπεζίτης, ὁ μᾶλλον ἐλευθέριος προστάτης τῶν καλῶν
 τεχνῶν, ὁ πρῶτος τῆς πόλεως βιομήχανος, ὡς ἦν καὶ ὁ
 πρῶτος ἄρχων. Συνῆπτεν ἐν ἑαυτῷ ἀρετάς, τὰς ὁποίας
 ἔχουσι τώρα διάφοροι, οἷον ὁ δούξ τῆς Luynes, ὁ Rot-
 schild, ὁ νομάρχης τοῦ Σηκουάνα, οἱ πρόεδροι τῆς
 Ἶακαδημίας τῶν τεχνῶν, τῆς Ἶακαδημίας τῶν ἐπιγρα-
 φῶν, τῆς Ἶακαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστη-
 μῶν καὶ τῆς γαλλικῆς Ἶακαδημίας. Τοιοῦτος ἀνὴρ, χω-
 ρὶς νὰ νομίζῃ, ὅτι κατεβίβαζε τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτοῦ,
 περιήρχετο τὰς ὁδοὺς, ἠγούμενος τῶν προσωπιδοφόρων.
 Ἡ τάσις τῶν χρόνων ἐκείνων ἦτο τοσοῦτον ὀριστικὴ καὶ
 ζωηρά, ὥστε ὁ ζῆλος οὗτος ὄχι μόνον δὲν καθίστα αὐτὸν
 γελοῖον, ἀλλὰ καὶ ἐτίμα αὐτόν. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας,
 τριακόσιοι ἵππεῖς καὶ τριακόσιοι πεζοὶ ἐξήρχοντο τοῦ με-
 γάρου αὐτοῦ δαδηφοροῦντες, καὶ διέτρεχον μέχρι τῆς

τρύτης καὶ τετάρτης ὥρας τῆς πρωίας τὰς ὁδοὺς τῆς Φλω-
ρεντίας. Μεταξὺ αὐτῶν χοροὶ μουσικοὶ εἶχον δέκα, δώ-
δεκα καὶ δεκαπέντε φωνάς· τὰ ἄσμάτια, ἅτινα ἐψάλλοντο
κατὰ τὰς προσωπιδοφορίας ταύτας, ἐτυπώθησαν καὶ ἀπο-
τελοῦν δύο ὀγκώδεις τόμους. Παραθέτω μόνον τὸ τοῦ
Βάκχου καὶ τῆς Ἀριάδνης, ὅπερ συνέθετο ὁ ἴδιος. Εἶ-
ναι ὅλως ἀρχαῖον κατὰ τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ καὶ τὴν
ἠθικὴν. Τῶντι ἡ ἀρχαία εἰδωλολατρεία μετὰ τῆς τέχνης
καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς ἀνθεῖ τὸ δεύτερον τότε.

«Πόσον ἡ νεότης εἶναι καλή!—Φεύγει ἐν τούτοις.—
Ὁ θέλων νὰ γίνῃ εὐτυχής, ἄς γίνῃ ἀμέσως.—Οὐδεμία
βεβαιότης τὴν αὔριον.

«Ἴδε ὁ Βάκχος καὶ ἡ Ἀριάδνη.—ὠραῖοι καὶ φλο-
γεῶς ἐρῶντες.—Ἐπειδὴ ὁ χρόνος φεύγει καὶ μᾶς ἀπατᾶ,
—εἶναι πάντοτε εὐτυχεῖς ὁμοῦ.

»Αἱ νύμφαι αὗται καὶ ἄλλαι—εἶναι φαιδραί, ἐν τού-
τοις.—Ὁ θέλων νὰ εἶναι εὐτυχής, ἄς γίνῃ ἀμέσως.—Οὐ-
δεμία βεβαιότης τὴν αὔριον.

»Οἱ ἱλαροὶ οὔτοι σατυρίσκοι—ἐρῶντες τῶν νυμφῶν
—μυρίας ἔστησαν ἐνέδρας—εἰς τὰ ἄντρα καὶ τὰ δάση—
ἤδη, ὑπὸ τοῦ Βάκχου ἐξαπτόμενοι—χορεύουν, πηδοῦν ἐν
τούτοις. - - Ὁ θέλων νὰ εἶναι εὐτυχής, ἄς γίνῃ ἀμέσως.—
Οὐδεμία βεβαιότης τὴν αὔριον.

»Νεάνιδες καὶ νέοι ἐρασταί,—ζήτω ὁ Βάκχος καὶ
ζήτω ὁ Ἔρως.—Κρούσατε ἅπαντες τὰ μουσικὰ ὄργανα.
Χορεύσατε, τραγουδήσατε—ἡ καρδία ὑμῶν ἄς ἀναφλεχθῇ
ἐξ ἐρωτικῆς φλογός,—μακρὰν αἰ λῦπαι καὶ αἰ φροντί-
δες.—Ὁ θέλων νὰ γίνῃ εὐτυχής, ἄς γίνῃ.—Δὲν ὑπάρχει
βεβαιότης τὴν αὔριον

»Πόσον ἡ νεότης εἶναι καλή.—Φεύγει ἐν τούτοις».

Πλὴν τοῦ χοροῦ τούτου ὑπῆρχον πολλοὶ ἄλλοι· οἱ
μὲν ἀδόμενοι ἀπὸ κλωστρίας χρυσοῦ, οἱ δὲ ὑπὸ ἐπαιτῶν,
νέων γυναικῶν, ἐρημιτῶν, σκυτοτόμων, μυλωθρῶν, κα-
πήλων, ἐλαιουργῶν, ζαχαροπλαστῶν. Τὰ διάφορα σα

ματεῖα τοῦ ἄστεως μετεῖχον τῆς τελετῆς. Τὸ θέαμα ἤθελεν εἶσθαι τὸ αὐτὸ τανῦν, ἐὰν ἐπὶ πολλὰς κατὰ σειρὰν ἡμέρας ὁ μελοδραματικὸς καὶ κωμικὸς θίασος, τὸ Cha-telet καὶ τὸ Ὀλυμπιακὸν ἵπποδρόμιον ἐπεδείκνυντο, ἐν ταῖς ὁδοῖς· ἀλλὰ μετὰ ταύτης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἐν Φλωρεντία οὐχὶ ἠθοποιοὶ οὐδὲ πένητες ἄνθρωποι περιεβάλλοντο ἐνδυμαξένον, ἀλλ' αὐτὴ αὕτη ἡ πόλις ἦτο ἡ δίδουσα καὶ διακοσμοῦσα τὴν παράστασιν, ἐνασμενιζομένη καὶ θαυμάζουσα ἑαυτὴν ὡς ὡραία νεᾶνις, ἣτις προσφέρεται εἰς τὰ βλέμματα ἐν πάσῃ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῶν θελητήρων αὐτῆς.

Προσφυστάτη πρὸς ἔξαρσιν τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων ἦτο ἡ τοιαύτη κοινότης ἰδεῶν, αἰσθημάτων, ὁρέξεων. Παρατηρήθη ὅτι δύο ὅροι εἶναι ἀναγκαῖοι, ὅπως παραγάγουν τὰ μεγάλα ἔργα· πρῶτον μὲν ἡ ζωηρότης αἰσθήματος αὐτομάτου, ἰδιάζοντος καὶ προσωπικοῦ, ὅπερ ἐκφράζει τις, ὡς αἰσθάνεται, μὴ φοβούμενος ἐξέλεγεῖν τινα, οὐδὲ ὑφιστάμενος ὠρισμένην διεύθυνσιν· δεύτερον δὲ ἡ παρουσία ψυχῶν συμπαθητικῶν, ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἀκατάπαυστος συνδρομὴ ἐννοιῶν συνεχομένων, δι' ὧν αἱ ἀόριστοι ἐσωτερικαὶ ἐννοιαὶ φύονται, τρέφονται, τελειοποιοῦνται, πολλαπλασιάζονται, ἐνθαρρύνονται. Ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐφαρμόζεται πανταχοῦ, καὶ εἰς τὰ θρησκευτικὰ καθιδρύματα καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, καὶ εἰς τὰ φιλολογικὰ ἔργα καὶ τὰς κοσμικὰς ἡδονὰς. Ἡ ψυχὴ εἶναι δὲ φλεγομένη· ἵνα ἐνεργήσῃ, πρέπει πρῶτον οἴκοθεν νὰ ἀναφλεχθῇ, εἶτα δὲ περὶ αὐτὴν νὰ εὖρη ἑτέρας δᾶδας καιομένας. Ἡ ἀμοιβαία ἐπαφὴ ζωογονεῖ αὐτάς, ἡ δὲ θερμότης αὐτῶν ἑκατονταπλασιαζομένη μεταδίδει τότε τὸ πῦρ πανταχοῦ. Αἱ τολμηραὶ μικραὶ προτεσταντικαὶ αἱρέσεις, αἵτινες, ἐκ τῆς Ἀγγλίας ὁρμώμεναι, ἴδρυσαν τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, συνέκειντο ἐξ ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐτόλμων νὰ πιστεύουν, αἰσθάνονται, σκέπτονται βαθέως κατὰ τρόπον πρωτότυπον καὶ

περιπαθῆ, κατ' ἰδίαν ἕκαστος σταθερὰν πεποίθησιν, καὶ οἷτινες ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐλαυνόμενοι κατέστησάν ἱκανοὶ νὰ ἀποικίσουν χώρας ἀγρίας καὶ ἰδρῦσουν κράτη πολιτισμένα.

Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ ἐν τοῖς στρατοπέδοις. Ὅτε περὶ τὸ τέλος τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος οἱ γαλλικοὶ στρατοὶ, κακῶς συντεταγμένοι, ἀπειροπόλεμοι καὶ ὑπὸ ἀξιωματικῶν ἀμαθῶν σχεδόν, ὅσον καὶ οἱ στρατιῶται, διοικούμενοι, παρετάχθησαν κατὰ τῶν ἠνωμένων ταγμάτων τῆς λοιπῆς Εὐρώπης· τὸ ἐνισχῦσαν αὐτοὺς κατὰ πρῶτον, τὸ ὠθῆσαν ἔμπρὸς καὶ τέλος παρασχὼν αὐτοῖς τὴν νίκην ἦτο ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐσωτερικῆς πεποιδήσεως, δι' ἧς πᾶς στρατιώτης ἐθεώρει ἑαυτὸν κρείττονα τῶν πολεμίων καὶ προωρισμένον νὰ μεταδώσῃ τὴν ἀλήθειαν, τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν δικαιοσύνην, ἐκποδῶν τιθεμένων τῶν ἐμποδίων, εἰς τὸ κέντρον πάντων τῶν ἔθνων· πρὸς δὲ τούτοις ἡ γενναία ἀδελφότης, ἡ ἀμοιβαία πίστις, ἡ τῶν συμπαθειῶν καὶ τῶν πόθων κοινότης, ὧν ἕνεκα πάντες, ὁ πρῶτος ὡς ὁ τελευταῖος, ὁ ἀπλοῦς στρατιώτης, ὡς ὁ λοχαγὸς καὶ ὁ στρατηγός, ἠσθάνοντο ὅτι ἦσαν ἀφωσιωμένοι εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα· διότι καθεὶς προσεφέρετο ἐκουσίως, καθεὶς ἐνόει τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, τὸν κίνδυνον, τὴν ἀνάγκην· καθεὶς ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ σφάλματα αὐτοῦ, ἅπαντες δὲ μίαν ψυχὴν καὶ μίαν θέλησιν ἀποτελοῦντες ὑπερέβησαν διὰ τῆς ἐμφύτου ἐμπνεύσεως καὶ τῆς αὐτομάτου ἐμπειρίας τὴν τελειότητα τῶν μηχανισμῶν, οὓς ἡ παράδοσις, αἱ ἐπιθεωρήσεις, οἱ ῥαβδισμοὶ καὶ ἡ προσωπικὴ ἱεραρχία κατεσκεύασαν ἐκεῖθεν τοῦ Ῥήνου.

Οὕτως ἔχει προκειμένου περὶ τέχνης καὶ ἡδονῆς ὡς καὶ περὶ συμφερόντων καὶ ὑποθέσεων. Οἱ εὐφυεῖς ἄνθρωποι ἀναπτύσσουν μείζονα ὀξύνοιαν, κοινωνοῦντες ἀλλήλοις. Πρὸς παραγωγὴν καλλιτεχνημάτων ἀπαιτοῦνται ὄχι μόνον καλλιτέχναι, ἀλλὰ καὶ ἐργαστήρια. Τότε ὑπῆρ-

χον ἐργαστήρια, πρὸς δὲ καὶ καλλιτέχναι, σωματεῖα ἀποτελοῦντες. Ἄπαντες συνεδέοντο μεταξύ των, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ κοινωνίᾳ μικραὶ κοινωνίαι ἦνουν στενωῶς καὶ ἐλευθέρως τὰ μέλη αὐτῶν. Ἡ οἰκειότης προσήγγιζεν αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους· ἡ δὲ ἀμιλλα ἐξηρέθειζε. Τὸ ἐργαστήριον ἦτο τότε καπηλεῖον καὶ οὐχὶ ὡς τανῦν αἴθουσα ἐπιδείξεως προκαλοῦσα παραγγελίας. Οἱ μαθηταὶ ἦσαν ἀρχαριοὶ μετέχοντες τοῦ βίου καὶ τῆς δόξης τῶν διδασκάλων, καὶ οὐχὶ ἐρασταὶ τοῦ καλοῦ, μένοντες ἐλείθεροι μετὰ τὴν ἀπότισιν τῶν διδάκτρων. Παῖς τοῦ σχολείου μανθάνων γὰρ ἀναγινώσκει, γράφει καὶ ὀρθογραφῆ ὀλίγον εἰσῆγετο ἀμέσως τὸ δωδέκατον ἢ τρισκαιδέκατον ἄγων τῆς ἡλικίας ἔτος εἰς τὸ ἐργαστήριον ζωγράφου, χρυσοχόου, ἀρχιτέκτονος, γλύπτου· συνήθως ὁ διδάσκαλος εἶχε πάντα ταῦτα τὰ προσόντα, ὁ δὲ νέος ἐμελέτα ὑπ' αὐτὸν οὐχὶ τμῆμα τῆς τέχνης, ἀλλὰ τὴν τέχνην ὀλόκληρον. Εἰργάζετο δι' αὐτόν, κατεσκεύαζε τὰ εὐκόλα, τοὺς τύπους τῶν εἰκόνων, τὰ μικρὰ κοσμήματα, τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα· μετεῖχε τοῦ ἀριστουργήματος, σπουδάζων περὶ αὐτό, ὡς περὶ ἴδιον ἔργον· ἦτο τὸ τέκνον καὶ ὁ ὑπηρέτης τῆς οἰκίας, ἀποκαλούμενος τὸ πλάσμα¹ τοῦ διδασκάλου. Ἐπρωγεν εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, ἐξετέλει τὰς παραγγελίας, ἐκοιμᾶτο ὑπεράνω αὐτοῦ ἐν κρεμαστῇ κλίνῃ, ὑφίστατο αἰκίας ὡς καὶ τοὺς κολαφισμοὺς τῆς συζύγου τοῦ διδασκάλου.²

« Ἐμεινα, λέγει ὁ *Rafaelo di Montelupo* ἀπὸ τοῦ » δωδεκάτου μέχρι τοῦ δεκάτου τετάρτου τῆς ἡλικίας » ἔτους, ἦτοι δύο ἔτη παρὰ τῷ *Michel Aguolo Bandi-* » *nelli*, τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ χρόνου κατέτριβον ἀνακινῶν » τοὺς φυσητήρας, τοὺς χρησιμεύοντας εἰς τὴν κατασκευὴν

1) Creato.

2) Ἰδίως τοὺς τῆς Λουκρητίας, συζύγου τοῦ *Andrea del Sarto*.

» τῶν ἔργων τοῦ διδασκάλου· ἐνίοτε ἐσχεδιάζον. Ἡμέ-
 » ραν τινὰ ὁ διδάσκαλος μὲ διέταξε νὰ ἐψήσω πάλιν,
 » τουτέστι νὰ θέσω πάλιν εἰς τὸ πῦρ χρυσᾶ τινὰ ἀνάγλυφα,
 » κατασκευαζόμενα πρὸς χρῆσιν τοῦ δουκὸς Lorenzo de
 » Medicis, δουκὸς τοῦ Οὐρβίνου. Ἐσφυρηλάτει αὐτά,
 » καί, ἐν ᾧ ἐσφυρηλάτει τὸ ἔν, ἐγὼ εἶχον ἐπὶ τοῦ πυρὸς τὸ
 » ἕτερον. Σταθείς, ἵνα λαλήσῃ χαμηλῇ τῇ φωνῇ πρὸς τινὰ
 » τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ μὴ ἰδὼν ὅτι ἔθηκα τὸ ψυχρὸν
 » καὶ ἀφήρεσα τὸ θερμόν, ἔλαβεν αὐτὸ καὶ ἔκαυσε τοὺς
 » δύο δακτύλους· ὅτε τῷ συνέβη τοῦτο, κραυγάζων καὶ
 » ἀναπηδῶν δι' ὅλου τοῦ ἐργαστηρίου, ἤθελε νὰ μὲ δείρῃ,
 » ἀλλ' ἐγὼ φεύγων τῆδε κάκεισε κατώρθωσα νὰ ἀπο-
 » φύγω αὐτόν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἐνᾧ
 » διηρόχνην πλησίον τῆς παραθυρίδος, ὅπου ἦτο ὁ διδά-
 » σκαλος, μὲ συνέλαβεν ἐκ τῆς κόμης καὶ μοῦ ἔδωκεν οὐκ
 » ὀλίγα δυνατὰ ῥαπίσματα».

Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἦθη τῶν κλειδοποιῶν ἢ τεκτόνων,
 τραχέα, εἰλικρινῆ, φαιδρὰ καὶ φιλικά· οἱ μαθηταὶ ὁδοι-
 ποροῦσι μετὰ τοῦ διδασκάλου, μάχονται διὰ τῶν γρόν-
 θων καὶ τοῦ ξίφους πλησίον αὐτοῦ εἰς τὰς λεωφόρους.
 Ὑπερασπίζουσιν αὐτὸν κατὰ τῶν ἐπιθέσεων καὶ τῶν ὕβρεων·
 εἶδετε δὲ πῶς οἱ μαθηταὶ τοῦ Ῥαφαήλ καὶ τοῦ Κελλίνη
 σύρουν τὸ ἐγχειρίδιον ἢ τὸ ξίφος πρὸς τιμὴν τοῦ οἴκου.

Οἱ διδάσκαλοι πρὸς ἀλλήλους ἔχουν τὴν αὐτὴν οἰ-
 κειότητα καὶ τὴν αὐτὴν γόνιμον στενὴν σχέσιν. Μία τῶν
 τοιούτων ἐταιρειῶν ἐν Φλωρεντία ἐκαλεῖτο ἐταιρεία τοῦ
 Λέβητος, συνισταμένη ἐκ δώδεκα μόνον μελῶν· οἱ πρωτεύ-
 οντες ἦσαν ὁ Andrea del Sarto, ὁ Gian Francesco
 Rustici, ὁ Aristote de San Gallo, ὁ Domenigo Pu-
 ligo, ὁ Francesco di Pellegrino, ὁ ἰχνογράφος Ro-
 betta, ὁ μουσικὸς Domenico Bacelli. Ἐκαστος αὐτῶν
 εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ προσλάβῃ τρία ἢ τέσσαρα πρόσωπα.
 Ἐκαστος αὐτῶν ἐκόμιζε παροψίδα τῆς ἰδίας ἐφευρέσεως,
 ὅστις δὲ συνηντᾶτο μετ' ἄλλου ὑπεβάλλετο εἰς πρόστι-

μον. Παρατηρήσατε ὅποιος ἦτο ὁ οἶστρος καὶ ὁ ὄργασμὸς τῶν ἀμοιβαίως ἐξαπτομένων τούτων πνευμάτων, καὶ πῶς αἱ γραφικαὶ τέχναι κατελάμβανον θέσιν καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς εὐωχίαις. Ἐσπέραν τινὰ ὁ Gian Francesco ἐξέλεξεν ἀντὶ τραπέζης ὑπερμεγέθη λεκάνην καὶ ἔθηκε τοὺς κεκλημένους ἐντός· τότε ἐκ τοῦ κέντρου τῆς λεκάνης ἐξέρχεται δένδρον, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι προσφέρουν εἰς ἕκαστον τὴν παροψίδα, ἐν ᾧ ὑποκάτω μουσικοὶ ποιοῦσιν ἁρμονίαν. Τὰ ἐδέσματα εἶναι μέγας πλακοῦς, ἐν ᾧ φαίνεται «ὁ Ὀδυσσεὺς βράζων τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸν αὐθις νέον».¹ Αἱ δύο μορφαὶ εἶναι κάποιες ψητοὶ τεθειμένοι ἐν σχήματι ἀνθρώπων καὶ πέριξ ἔχοντες παντοῖα ἐδώδιμα. Ὁ Ἄνδρέας Δέλ Σάρτο φέρει ναόν, ὃκτὼ ἔχοντα πρόσωπα, ἐρειδόμενον εἰς κίονας, τῶν ὁποίων τὸ δάπεδον εἶναι μεγάλη παροψὶς ἐκ πήγματος, διηρημένη εἰς μέρη, παριστῶντα μωσαϊκά, αἱ στῆλαι, αἵτινες φαίνονται ἐκ πορφύρας, εἶναι μεγάλοι καὶ παχεῖς ἀλλᾶντες, αἱ βάσεις καὶ τὰ κιονόκρανα εἶναι ἐκ παρμεσιανοῦ τυροῦ, αἱ κορωνίδες ἐκ ζακχαρόδους μάζης καὶ τὸ βῆμα ἐκ πέμματος. Εἰς τὸ μέσον εἶναι ἀναλόγιον ἐκ κρέατος ψυχροῦ μετὰ βιβλίου ἐκ τριπτῆς, ἔνθα τὰ ἀλφαβητικὰ στοιχεῖα καὶ τὰ μουσικὰ γράμματα εἶναι κόκκοι πεπέρεως· οἱ παριστάμενοι ψάλται εἶναι κίχλαι ψητοί, τὸ ῥάμφος ἔχουσαι ἀνεωγμένον· ὀπισθεν αὐτῶν δύο μεγάλαι περιστραφαί, εἶναι οἱ βαρύτονοι καὶ ἕξ κεγχρίδες οἱ ὀξύφωνοι. Ὁ Domenico Puligo προσφέρει νεοθηλῆ δέλφακα, παριστῶντα χωρικὴν κλώθουσαν καὶ φυλάπτουσαν τοὺς νεοσσούς, ὁ δὲ Spillo, κλειδοῦχον κατεσκευασμένον διὰ μεγάλης χηνός.—Κατανοεῖτε ἐντεῦθεν τοὺς καγχασμοὺς τῆς παράδοξου καὶ κωμικῆς εὐτραπελίας.—Ἐτέρα ὁμὰς

1) Ὁ Vasari δὲν εἶναι ἀκριβὴς ἐν τῇ μυθολογίᾳ καὶ ἐκλαμβάνει τὸν Ὀδυσσεῦ ἀντὶ τοῦ Αἴσονος πατρὸς τοῦ Ἰάσονος.

ἡ τῆς Τρυήλλης προσθέτει εἰς τὰ δεῖπνα τὰς προσωπιδοφορίας. Οἱ συνδαιτυμόνες τέρπονται παριστῶντες ὅτε μὲν τὴν ἄρπαγὴν τῆς Περσεφόνης ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος, ὅτε δὲ τοὺς ἔρωτας τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως, ὅτε δὲ τὸν Μανδραγόραν τοῦ Μακιαβέλη, τοὺς Suppositi τοῦ Ἀριστοῦ, τὴν Καλάνδραν τοῦ καρδινάλιου Bihierna. Ἄλλοτε δὲ καὶ ἐνῶ ἡ κουτάλα εἶναι τὸ ἔμβλημα αὐτῶν, ὁ πρόεδρος διατάσσει πάντα τὰ μέλη νὰ ἐμφανισθοῦν φέροντα τὸ ἔνδυμα τέκτονος μεθ' ἀπάντων τῶν ἐργαλείων τῆς τέχνης, ὅπως κατασκευάσουν οἰκοδόμημα ἐκ κρεάτων, ἄρτου, πλακούντων καὶ ζακχάρεως. Τὸ ὑπερβάλλον τῆς φαντασίας παρεκκλίνει εἰς γέλωτα ἐν ταῖς γραφικαῖς ταύταις εὐωχίαις. Ὁ ἀνὴρ φαίνεται ὡς παιδίον· τοσοῦτον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ νεάζει· θέτει πανταχοῦ τὰ σωματικὰ σχήματα, ἅτινα ἀγατᾶ· γίνεται ἠθοποιὸς καὶ μῖμος καὶ παίζει μετὰ τῆς τέχνης, ἧς εἶναι ἐγκρατής.

Πλὴν τῶν στενῶν τούτων συνεταιρισμῶν ὑπάρχουν ἄλλοι εὐρύτεροι, συνενοῦντες ἅπαντας τοὺς καλλιτέχνας εἰς κοινὸν ἀγῶνα. Εἶδετε εἰς τὰ δεῖπνα αὐτῶν φαιδρότητα, διαχύσεις, οἰκειότητα, ἀπλότητα, διάθεσιν βωμολοχικὴν, οἷαι εἶναι αἱ τῶν ἐργατῶν ἕξεις, ἀλλ' ἔχουν ἐπίσης τὸν στενὸν σύνδεσμον τῶν ἐργατῶν. Λαλοῦν ὑπερηφάνως περὶ τῆς «ἐνδόξου φλωρεντινῆς σχολῆς». Κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ διδάσκεται ἡ γραφικὴ. «Ἐκεῖ, λέγει ὁ Vasari, προσέρχονται πάντες οἱ
» τελειοποιηθέντες εἰς τὰς τέχνας καὶ ἰδίως εἰς τὴν ζω-
» γραφικὴν, καθόσον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τρία εἶναι τὰ
» ὠθοῦντα ἐλατήρια. Πρῶτον μὲν ἡ ἰσχυρὰ καὶ ἐπανει-
» λημμένη κριτικὴ· διότι ὁ ἀνὴρ τοῦ τόπου καθιστᾶ τὰ
» πνεύματα ἐλεύθερα κατὰ φύσιν, ἅτινα δὲν ἀρέσκονται
» εἰς ἔργα ἀπλῶς μέτρια, ἀποβλέπουν δὲ μᾶλλον εἰς τὸ
» ἀγαθὸν καὶ καλὸν ἢ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως.—
» Δεύτερον δὲ ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐργάζεσθαι πρὸς τὸ ζῆν,
» ὅπερ σημαίνει ὅτι πρέπει τις νὰ δημιουργῇ ἀκαταπαύ-

» στως μετὰ κρίσεως, νὰ εἶναι περιοσκεμμένος καὶ ταχὺς
 » ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτοῦ, ἐν γένει δὲ νὰ δύναται νὰ κερ-
 » δαίνη τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διότι ἡ χώρα μὴ οὔσα πλουσία
 » καὶ εὐπορος δὲν δύναιται, ὡς ἄλλαι, νὰ θρέψη τοὺς ἀν-
 » θρώπους δι' ὀλίγης δαπάνης. Τρίτον, ὅπερ δὲν ἐλατ-
 » τοῦται τῶν δύο πρώτων, εἶναι ἀπληστία τις πρὸς δό-
 » ξαν καὶ τιμᾶς, ἣν ὁ ἀῆρ τῆς χώρας ἐνσπείρει ὑπερβαλ-
 » λόντως εἰς τοὺς ἄνδρας παντὸς ἐπαγγέλματος, καὶ ἦτις
 » ἐξαγοριώνει αὐτοὺς κατὰ τῆς ιδέας, ὅτι εἶναι ἴσοι, δὲν
 » λέγω κατώτεροι ἐκείνων, οὓς ἀναγνωρίζουν μὲν ὡς δι-
 » δασκάλους, ἀλλὰ βλέπουν ἀνθρώπους ὡς εὐτοὺς· φιλο-
 » δοξία καὶ ἄμιλλα τοσοῦτον ζωηρά, ὥστε, ἂν δὲν εἶναι συ-
 » νετοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὴν φύσιν, καθίστανται ἀχάριστοι καὶ
 » κακολόγοι». Προκειμένου νὰ τιμήσουν τὴν πόλιν ἅπαν-
 » τες συμπράττουν, ὅπως ἐργασθοῦν καλῶς· ἡ δὲ ἀμοιβαία
 » ἄμιλλα ἀποδεικνύει τὰ ἔργα αὐτῶν κρείττονα. Ὅτε ὁ πά-
 » πας Λέων Γ' μετέβη ἐν ἔτει 1515 νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Φλω-
 » ρεντίαν τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τὸ ἄστυ συνεκάλεσε πάντας
 » τοὺς καλλιτέχνας, ἵνα ὑποδεχθοῦν αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς.
 » Κατεσκεύασαν ἐν τῇ πόλει δώδεκα θριαμβευτικὰς ἀψί-
 » δας, κοσμουμένας δι' ἀγαλμάτων καὶ γραφῶν· ἐν τοῖς
 » διαλείμμασιν ὑψοῦντο διάφορα μνημεῖα, ὀβελίσκοι, στη-
 » λαι, συμπλέγματα ὡς τὰ τῆς Ῥώμης. Ἐπὶ τῆς Piazza
 » dei Signori ὁ Antonio da san Gallo κατεσκεύασε ναὸν
 » ὀκτῶ ἔχοντα προσόψεις καὶ ὁ Baccio Bandinelli γίγαντα
 » ἐπὶ τῆς Loggia. Μεταξὺ τῆς Badia καὶ τοῦ ἀνακτόρου
 » τοῦ Ἀστυνόμου ὁ Granaccio καὶ ὁ Aristote de San
 » Gallo ἔκτισαν θριαμβευτικὴν ἀψίδα, ἐν δὲ τῇ γωνίᾳ
 » τῶν Bischeri ὁ Rosso ἀνήγειρεν ἑτέραν φέρουσαν ποι-
 » κίλας γραφὰς καὶ καλῶς τοποθετημένας. Ἀλλὰ μᾶλλον
 » ἐπηνέθη ἡ πρόσοψις τῆς Santa Maria del Fiore κα-
 » τασκευασθεῖσα ἐκ ξύλου καὶ περιέχουσα ἀπαραμίλλους
 » γραφὰς ἐν σκιάφωτι τοῦ Ἀνδρέου Δελσάρτου. Ὁ ἀρχι-
 » τέκτων Jacopo Sansonino ἐκόσμησεν αὐτὴν διὰ πολ-

» λῶν ἀναγλύφων μορφῶν καὶ ἀγαλμάτων ἐκ τῆς ἱστο-
 » ρίας ληφθέντων, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἀποθανόντος Λαυ-
 » ρεντίου τοῦ ἐκ Μεδίκων, πατρὸς τοῦ πάπα. Ὁ αὐτὸς
 » Jacopo ἀνέθηκεν ὡσαύτως ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς Santa Ma-
 » ria Novella ἵππον ὅμοιον πρὸς τὸν τῆς Ῥώμης, πολ-
 » λοῦ λόγου ἄξιον. Ὁ θάλαμος τοῦ πάπα ἐν τῇ ὁδῷ τῆς
 » Scala διεκοσμήθη ἐπίσης ὑπὸ πληθύος ἀπείρου ποικιλ-
 » μάτων, τὸ δὲ ἥμισυ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπληροῦτο καλλι-
 » στῶν ἱστορημάτων, ἐξωγραφισμένων μὲν ὑπὸ πολλῶν καλ-
 » λιτεχνῶν, ἐσχεδιασμένων ὅμως τὸ πλεῖστον ὑπὸ τοῦ
 » Baccio Bandinelli».

Βλέπετε ὅτι ὁ σπόρος τῶν πλεονεκτημάτων εἶναι πλή-
 ρης, καὶ εἰς πόσον ὕψος ἢ συνεργασία ἀνεβίβασεν αὐ-
 τόν. Τὸ ἄστυ ἐργάζεται ὅπως ἐξωραϊσθῆ· σήμερον μὲν
 ὀλόκληρον ἐορτάζον τὴν ἀπόκρεων ἢ τὴν εἴσοδον τοῦ ἡγε-
 μόνος· αὔριον δὲ καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος κατὰ συνοικίας,
 σωματεῖα, ἀδελφότητας ἢ μονάς, παντὸς μικροῦ ὀμίλου
 παρασυρομένου ὑπὸ τοῦ ἰδίου ζήλου «πλουσιωτέρου τὴν
 καρδίαν ἢ τὸ ἀργύριον»,¹ δεισιδαίμονος ἅμα καὶ δημο-
 τικοῦ καὶ φιλοτίμως διάκοσμοῦντος τὸ ναῖδιον καὶ τὴν
 μονὴν αὐτοῦ, τὴν στοὰν καὶ τὸν τόπον τῶν συνελεύσεων,
 τὰς στολὰς καὶ τὰς σημαίας τῶν ἀγώνων, τὰ ἄρματα καὶ
 τὰ σήματα τῆς τελετῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Οὐδέποτε
 ἄλλοτε ἢ ἀμοιβαία ἄμιλλα ὑπῆρξε δραστηριωτέρα καὶ
 οὔτω πάνδημος· οὐδέποτε ἢ ἀτμόσφαιρα, ἐν ἣ γεννῶνται
 αἱ γραφικαὶ τέχναι, τοσοῦτω προσφυής· οὐδέποτε ὁ χρό-
 νος καὶ τῶν περιστάσεων ἢ συνδρομὴ εὐνοϊκωτέρα. Τὸ
 σύνολον τῶν περιστάσεων εἶναι μοναδικόν. Φυλὴ, εὐ-
 μοιροῦσα φαντασίας ῥυθμικῆς καὶ συμβολικῆς, ἐξικνεῖ-
 ται εἰς τὴν νεωτέραν παιδείωσιν τηροῦσα τὰ φεουδαλικά

1) Ἴδετε ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Andrea de Sarto τὰς περιστάσεις τῶν παραγγελιῶν.

ἤθη, συμβιβάζει τὰς ἐνεργητικὰς ὁρὰς πρὸς τὰς λεπτὰς ιδέας, σκέπτεται δι' αἰσθητῶν σχημάτων καὶ ὀριζομένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς εὐφυΐας αὐτῆς διὰ τῆς αὐτομάτου, συμπαιθητικῆς ὁρμῆς, μεταδιδομένης εἰς τοὺς μικροὺς ἐλευθέρους ὀμίλους, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται, ἐπινοεῖ τὸ ἰδανικὸν πρότυπον, τοῦ ὁποίου ἡ σωματικὴ τελειότης δύναται μόνη γὰ ἐκφράσει τὴν εὐγενῆ εἰδωλολατρείαν, τὴν ὁποίαν ἐπαναφέρει πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐκ τοῦ συμπλέγματος τῶν ὄρων τούτων ἐξαρτᾶται πᾶσα τέχνη, ἣτις εἰκονίζει τὰ σχήματα τοῦ σώματος. Ἐκ τοῦ συμπλέγματος τῶν ὄρων τούτων ἐξαρτᾶται ἡ μεγάλη γραφικὴ. Ἐφ' ὅσον ἐλλείπει τοῦτο ἢ ἀποσυντίθεται, ἐλλείπει καὶ αὕτη ἢ ἀποσυντίθεται. Δὲν παράγεται, ἐφ' ὅσον ἐκεῖνο δὲν εἶναι πλήρες. Ἀλλοιοῦται αὕτη, ὡς ἄρχεται ἀποσυντιθέμενον. Ἠκολούθησε κατὰ βῆμα τὸν σχηματισμὸν, τὴν πληρότητα, τὸν διαμελισμὸν καὶ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Ἐμεινε συμβολικὴ καὶ μυστικὴ μέχρι τέλους τῆς XIV ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ τὸ κράτος τῶν θεολογικῶν καὶ χριστιανικῶν ιδεῶν. Παρέτεινε τὴν συμβολικὴν καὶ μυστικὴν σχολὴν μέχρι τῶν μέσων τῆς XV ἑκατονταετηρίδος¹ κατὰ τὴν μακρὰν πάλιν τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος. Εὔρεν εἰς τὸ μέσον τῆς XV ἑκατονταετηρίδος θεσπέσιον διερμηνέα, ψυχὴν ἀγίαν προασπιζομένην κατὰ τῆς εἰδωλοτρείας ὑπὸ τῆς ἐρημίας τοῦ μοναστηρίου. Ἐσπούδασε περὶ τὸ πραγματικὸν καὶ στερεὸν σῶμα ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς XV ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐπὶ τῶν βημάτων τῆς γλυπτικῆς, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς σκηνογραφίας, τῆς μελέτης τῆς ἀνατομίας, τῆς τελειοποιήσεως τοῦ προτύπου, τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐκμαγείου, τῆς χρήσεως τοῦ ἐλαίου, ὅτε εἰς τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἢ ἐλάττωσις τῶν πολέμων, ἢ εἰρηνοποίη-

1) Ὁ Beato Angelico.

σις τῶν πόλεων, ἡ ἀνάπτυξις τῶν βιομηχανιῶν, ἡ ἐπαύ-
 ξησις τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐημερίας, ἡ παλινόρθωσις
 τῆς φιλολογίας καὶ τῶν ἀρχαίων ἰδεῶν ἐπανήγαγον εἰς
 τὸν παρόντα βίον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους ὄντας
 πρὸς τὸν μέλλοντα βίον καὶ ἀντικατέστησαν τὴν ἐλπίδα
 τῆς οὐρανίας εὐδαιμονίας διὰ τῆς ἐπιδιώξεως τῆς ἀν-
 θρωπίνης εὐδαιμονίας. Μετέστη ἐκ τῆς ἀκριβοῦς μιμή-
 σεως εἰς τὴν καλὴν εὐρεσιν, ὅτε εἰς τοὺς χρόνους τοῦ
 Λεονάρδου ντὰ Βίντσι καὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, Λαυ-
 ρεντίου τεῦ ἐκ Μεδίκων καὶ Francesco de la Rovere,
 ἡ καθορισθεῖσα παιδείσις, εὐρύνουσα τὴν διάνοιαν καὶ
 τελειοποιούσα τὰς ἰδέας, παρήγαγε τὴν ἐθνικὴν φιλολο-
 γίαν παρὰ τῇ κλασσικῇ παλινόρθώσει καὶ τὴν πλήρη εἰ-
 δολωλατρείαν πέρα τοῦ ἀμόρφου Ἑλληνισμοῦ. Παρε-
 τάθη ἐν Βενετία ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα βραδύτερον
 ἢ ἀλλαγῶν, ὡς εἰς ὅσιν, ἀπηλλαγμένην τῶν βαρβάρων,
 ἐν πόλει ἀνεξαρτήτῳ, ὅπου ἡ ἀνοχὴ διετηρεῖτο ἐνώπιον
 τοῦ πάπα, ἡ φιλοπρωτία ἐνώπιον τῆς Ἰσπανίας, καὶ τὰ
 στρατιωτικὰ ἦθη ἐνώπιον τῶν Τούρκων. Ἐμαλθακίσθη
 ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Κορρεγίου καὶ παρήκμασεν ἐπὶ τῶν
 διαδόχων τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ὅτε αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ τὰ
 ἀλλεπάλληλα δεινὰ ἔθραυσαν τὸ ἐλατήριον τῆς ἀνθρωπί-
 νης θελήσεως, ὅτε ἡ λαϊκὴ μοναρχία, ἡ ἐκκλησιαστικὴ
 ἱεροκρασία, ἡ ἀκαδημαϊκὴ δοκησιοσοφία, κατέστησαν κα-
 νονικὸν καὶ ἠλάττωσαν τὸν χυμὸν τῆς ἐμφύτου εὐρέσεως,
 ὅτε τὰ ἦθη περιεβλήθησαν εὐπρεπῇ ὄψιν, τὰ δὲ πνεύ-
 ματα τύπον αἰσθηματικόν, ὅτε ὁ ζωγράφος, ὅστις ἦτο
 ἀπέριτος βιομήχανος, κατέστη ἐξηυγενισμένος κύριος,
 ὅτε τὸ ἐργαστήριον καὶ οἱ μαθητευόμενοι ὑπεχώρησαν εἰς
 τὴν «Ἀκαδημίαν», ὅτε ὁ ἐλεύθερος καὶ τολμηρὸς καλλι-
 τέχνης, ὅστις παίζων ἔγλυφε τὰς γελωτοποιίας αὐτοῦ εἰς
 τὰ δεῖπνα τῆς Τρουήλλης, κατέστη αὐλικὸς διπλωμάτης,
 πεπεισμένος περὶ τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ, τηρητῆς τῆς

ἐθιμοτυπίας, ὑπερασπιστῆς τῶν κανόνων, κόλαξ κενόδοξος τῶν ἱεραρχῶν καὶ τῶν μεγάλων.

Ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ταύτης καὶ συνεχοῦς ἀλληλουχίας προκύπτει ὅτι, ἂν ἡ μεγάλη τέχνη καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα, εἰς τὴν ὁποίαν μέσα γεννᾶται, εἶναι σύγχρονοι, δὲν συμπίπτουν κατὰ τύχην, ἀλλ' ἡ δευτέρα σχεδιάζει, ἀναπτύσσει, μαλακύνει, φθείρει καὶ διαλύει μεθ' ἑαυτῆς τὴν πρώτην διὰ μέσου τῶν συμβάντων τοῦ μεγάλου ἀνθρωπίνου σάλου καὶ τῶν ἀπροσδοκῆτων ἐκβλαστημάτων τῆς προσωπικῆς πρωτοτυπίας. Φέρει ἢ συμπαράσχει μεθ' ἑαυτῆς τὴν τέχνην, ὡς ἡ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλη ψῦξις ἀποθέτει ἢ ἀφαιρεῖ τὴν δρόσον, ὡς τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀσθενὲς φῶς τρέφει ἢ φθείρει τὸ πράσινον μέρος τῶν φυτῶν. Ἦθη ἀνάλογα καὶ εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν τελειότερα παράγον ἄλλοτε τέχνην ἀνάλογον καὶ τελειότεραν ἀκόμη εἰς τὰς μικρὰς μαχίμους πόλεις καὶ εἰς τὰ εὐγενῆ γυμνάσια τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἦθη ἀνάλογα, ἀλλ' εἰς τὸ εἶδος αὐτῶν ἀτελέστερα καὶ πῶς ἐδραιούμενα, παράγουν ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, τέχνην ἀνάλογον μολονότι ἠλλοιωμένην ἢ παρεκκλίνουσαν διὰ τῶν πρωτοτύπων διαθέσεων τῶν φυλῶν, ὅπου μεταφυτεύεται, καὶ δύναται τις μετὰ βεβαιότητος νὰ συμπεράνη, ὅ,τι ἵνα ἐπαναγάγῃ ἐκ νέου ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου τέχνην παρομοίαν, πρέπει ἤδη τὸ ῥεῦμα τῶν αἰώνων· ν' ἐπαναφέρῃ πρῶτον παρομοίαν ἀτμόσφαιραν.

Τ Ε Λ Ο Σ